

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 449

Ekonomia

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2016

Redakcja wydawnicza: Joanna Świrska-Korłub, Jadwiga Marcinek

Redakcja techniczna i korekta: Barbara Łopusiewicz

Łamanie: Beata Mazur

Projekt okładki: Beata Dębska

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania
znajdują się na stronach internetowych

www.pracnaukowe.ue.wroc.pl

www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Publikacja udostępniona na licencji Creative Commons

Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Bez utworów zależnych 3.0 Polska
(CC BY-NC-ND 3.0 PL)

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2016

ISSN 1899-3192

e-ISSN 2392-0041

ISBN 978-83-7695-616-9

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Zamówienia na opublikowane prace należy składać na adres:

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

ul. Komandorska 118/120, 53-345 Wrocław

tel./fax 71 36 80 602; e-mail: econbook@ue.wroc.pl

www.ksiegarnia.ue.wroc.pl

Druk i oprawa: TOTEM

Spis treści

Wstęp	11
Piotr Adamczewski: Organizacje inteligentne w rozwoju społeczeństwa wiedzy / Intelligent organizations in the development of knowledge society	13
Maciej Banasik: Siła demokracji a władza finansjery na przykładzie kryzysu w Grecji / The strength of democracy vs. the power of high finance on the example of the crisis in Greece	23
Paweł Białynicki-Birula, Łukasz Mamica: Uwarunkowania i efekty polityki przemysłowej w świetle neoweberowskiej koncepcji państwa / Determinants and effects of industrial policy in the context of the neoweberian state model	40
Jan Borowiec: Integracja handlowa jako determinanta synchronizacji cykli koniunkturalnych w strefie euro / Trade integration as a determinant of business cycles synchronization in the Euro Area	52
Malgorzata Bułkowska: Potencjalny wpływ bilateralnych umów handlowych na wzrost gospodarczy UE – przewidywane skutki dla polskiego sektora rolno-spożywczego / Potential impact of the bilateral trade agreements on the economic growth in the EU – expected consequences for the Polish agri-food sector	61
Sławomir Czetwertyński: Produkcja partnerska a nieformalny obrót cyfrowymi dobrami informacyjnymi / Peer production vs. informal distribution of digital information goods	72
Ireneusz Dąbrowski: Mechanizmy sprzężeń zwrotnych i ujęcie cybernetyczne w ekonomii / Feedbacks and cybernetic coverage in economics	86
Tomasz Dębowski: Polityka regionalna Unii Europejskiej w Polsce – terażniejszość i przyszłość / Regional policy of the European Union in Poland – present and future	96
Wirginia Doryń: Innowacyjność sektora niskiej techniki w krajach Unii Europejskiej – analiza porównawcza / Innovation of the low technology sector in the European Union – a comparative analysis	109
Karolina Dreła: Prekariat – kierunki zmian i wpływ na rynek pracy / Precariat – directions of changes and impact on the labour market	118
Monika Fabińska: Droga kobiet do sukcesu biznesowego w dobie polityki równych szans / Women’s road to business success in the era of equal opportunities policy	130

Maria Fic, Daniel Fic, Edyta Ropuszyńska-Surma: Społeczno-ekonomiczne ograniczenia rozwoju gospodarczego Polski w kontekście pułapki średniego dochodu / Socio-economic constraints of the Polish economic growth in context of the middle-income trap	142
Paweł Głodek: Proces komercjalizacji wiedzy a struktury uczelni wyższej – ujęcie modelowe / Process of knowledge commercialization and university organisational units – model approach.....	155
Aleksandra Grabowska-Powaga: Uwarunkowania kształtowania kapitału społecznego – odniesienia do Polski / Factors that influence social capital – references to Poland.....	169
Alina Grynia: Poziom oraz struktura finansowania działalności badawczo-rozwojowej na Litwie na tle pozostałych krajów UE / Level and structure of investment in research and development in Lithuania in comparison with other countries	177
Mariusz Hamulczuk, Jakub Kraciuk: Procesy globalizacji a wzrost gospodarczy w krajach europejskich / Globalisation processes vs. economic growth in the European countries	191
Anna Horodecka, Liudmyła Vozna: The vulnerability of the labor market as the effect of the human motivation to work / Wrażliwość rynku pracy jako skutek motywacji człowieka do pracy	207
Agata Jakubowska: Instytucjonalne podłoże relacji podmiotów funkcjonujących na rynku / Institutional background of relations between entities on the market	216
Ewa Jaska: Uwarunkowania makroekonomiczne rozwoju rynku reklamy medialnej w Polsce / Macroeconomic conditions for the development of media advertising market in Poland	224
Michał Jurek: Społeczna odpowiedzialność biznesu – ewolucja koncepcji i jej znaczenia / Corporate social responsibility – evolution of the concept and its importance.....	234
Renata Karkowska, Igor Kravchuk: Struktura inwestorów na GPW w Warszawie w kontekście zmian makroekonomicznych i rynkowych / Structure of investors in the Warsaw Stock Exchange in the context of macroeconomic and market changes.....	246
Grażyna Karmowska: Analiza i ocena poziomu ekoinnowacji w nowych krajach członkowskich Unii Europejskiej / Analysis and assessment of the level of eco-innovation in the new member countries of the European Union	257
Dariusz Kielczewski: Racjonalność człowieka gospodarującego w ujęciu koncepcji <i>homo sustinens</i> / Rationality of managing man in the concept of <i>homo sustinens</i>	269

Krystyna Kietlińska: Rola powiatowych urzędów pracy w przeciwdziałaniu bezrobociu w Polsce / The role of district labour offices of work in counter-acting unemployment in Poland	277
Aneta Kisiel: Kształtowanie kapitału ludzkiego – wybrane problemy / Human capital shaping – selected issues	289
Dariusz Klimek: Funkcja ekonomiczna imigracji na polskim rynku pracy / The economic function of immigration on the Polish labor market	300
Paweł Kocoń: Zarządzanie informacją – utajnianiem i ujawnianiem – jako funkcja zarządzania publicznego / Managing the information – encryption and disclosure – as public management functions	310
Anna Kozłowska, Agnieszka Szczepowska-Flis: Weryfikacja hipotezy schumpeterowskiej w kontekście rodzajowej struktury wdrażanych innowacji / Verification of Schumpeterian hypothesis in the context of generic structure of innovations	319
Anna Kozłowska, Agnieszka Szczepowska-Flis: Wpływ wybranych warunków działalności gospodarczej na aktywność innowacyjną przedsiębiorstw / Influence of chosen conditions of economic activity on innovation activity of enterprises	329
Joanna Kudelko: Nowy paradygmat rozwoju w realizacji polityki spójności / New paradigm of development in the implementation of cohesion policy	340
Wojciech Leoński: Rola państwa i instytucji rządowych w promowaniu koncepcji społecznej odpowiedzialności biznesu w Polsce / The role of the state and government agencies in promoting the concept of corporate social responsibility in Poland	350
Renata Lisowska: Kształtowanie przewagi konkurencyjnej małych i średnich przedsiębiorstw poprzez wykorzystanie wzornictwa przemysłowego – doświadczenia województwa wielkopolskiego / Shaping the competitive advantage of small and medium-sized enterprises through the use of industrial design – experience of the Wielkopolskie Voivodeship	358
Irena Łącka: Wkład uczelni i instytutów badawczych w ochronę własności przemysłowej w Polsce w latach 2009-2014 / Input of universities and research institutes on the protection of industrial property in Poland between 2009 and 2014	368
Agnieszka Malkowska: Eksport województwa zachodniopomorskiego – charakterystyka i znaczenie dla regionu / Exports in Zachodniopomorskie Voivodeship – profile and significance for the region	381
Natalia Mańkowska: Usługi e-administracji a konkurencyjność międzynarodowa w wymiarze instytucjonalnym / E-government services and institutional competitiveness	392
Grażyna Michalczuk, Julita Fiedorczyk: Kapitał intelektualny kraju (NIC) – konceptualizacja podejść / National intellectual capital (NIC) – the conceptualization of approach	402

Michał Michorowski, Artur Pollok, Bogumiła Szopa: Przeobrażenia w sferze dochodów gospodarstw domowych w Polsce według grup społeczno-ekonomicznych w latach 1993-2014 / Transformations in household incomes in Poland by socioeconomic groups in 1993-2014	412
Dorota Milek: Przestrzenne zróżnicowanie innowacyjności polskich regionów / Spatial diversity of Polish regions innovativeness	424
Bogumiła Mucha-Leszko: Przyczyny słabego ożywienia koniunktury gospodarczej w strefie euro w świetle hipotezy o nowej sekularnej stagnacji / Causes of the Eurozone's slow economic recovery in the light of new secular stagnation hypothesis	436
Rafał Nagaj: Działania zbiorowe i na rzecz innych – analiza porównawcza polskich, litewskich i hiszpańskich studentów / Collective actions and helping others – comparative analysis of Polish, Lithuanian and Spanish student)	450
Paulina Nowak: Regionalne zróżnicowania poziomu nasycenia w ośrodki innowacji i przedsiębiorczości / Regional variation in the level of saturation in the centers of innovation and entrepreneurship	462
Robert Pietrzykowski: Rozwój gospodarczy państw Europy Środkowej i Wschodniej jako członków Unii Europejskiej / Economic development of countries of Central and Eastern Europe as members of the European Union	476
Elżbieta Pohulak-Żołędowska, Arkadiusz Żabiński: Wykorzystanie idei otwartych innowacji we współczesnych gospodarkach / Open innovation concept in contemporary economies	487
Gabriela Przesławska: Otoczenie instytucjonalne jako czynnik międzynarodowej konkurencyjności kraju oraz inkluzywnego wzrostu / Institutional environment as a factor of country's international competitiveness and inclusive growth.....	498
Malgorzata Raczkowska: Jakość życia w krajach Unii Europejskiej / Quality of life in the European Union	511
Anna Rutkowska-Gurak: Refleksje nad metodologią nauk ekonomicznych / Reflections on the methodology of economic sciences	522
Stanisław Swadźba: Wzrost gospodarczy krajów Azji Południowo-Wschodniej i Unii Europejskiej. Analiza porównawcza / The economic growth of South-East Asia and the European Union. Comparative analysis	536
Anna Sworowska: Współpraca patentowa nauki i biznesu na przykładzie województwa podkarpackiego – analiza sieci / Network analysis of patent cooperation between science and business – the case of Subcarpathian region	547
Monika Szafrńska, Renata Matysik-Pejas: Społeczna odpowiedzialność banków komercyjnych w Polsce wobec środowiska naturalnego / Corpo-	

rate social responsibility of commercial banks in Poland towards the natural environment.....	559
Piotr Szkudlarek: Płeć studentów a ich aktywność społeczna w świetle badań nad kapitałem społecznym / Sex of students and their social activity in the light of research into the social capital	573
Agnieszka Szulc: Instytucje formalne i nieformalne na rynku pracy w Polsce / Formal and informal institutions on the labour market in Poland	584
Andrzej Szuwarzyński: Porównanie efektywności działalności badawczo-rozwojowej w krajach OECD / Comparison of efficiency of research and development in OECD countries	595
Magdalena Szyszko: Oczekiwania bliskie racjonalnym? Współczesne koncepcje kształtowania oczekiwań uczestników rynku / Bounded rationality of expectations? Modern hypotheses of expectations formation of market participants.....	606
Ewa Ślęzak: Migracje Polaków po 2004 roku a gospodarstwa domowe – implikacje teoretyczne i praktyczne / Migrations of the Polish after 2004 vs. the households – theoretical and practical implications	616
Mirosława Tereszczuk: Instrumenty polityki handlowej Unii Europejskiej a polski handel zagraniczny produktami rolno-spożywczymi / Trade policy instruments of the European Union versus the Polish foreign trade in agricultural products	627
Agnieszka Tomczak: Polityka monetarna i fiskalna w warunkach wysokiego zadłużenia / Monetary and fiscal policy in the conditions of considerable indebtedness.....	639
Katarzyna Twarowska: Efekty międzynarodowej koordynacji polityki walutowej w latach 1978-2015 / Effects of international monetary policy coordination in the period 1978-2015.....	652
Zuzanna Urbanowicz: Simulation analysis of the degree of inadequacy in the single monetary policy for the EU economy outside the euro zone / Symulacyjna analiza stopnia nieadekwatności jednolitej polityki pieniężnej dla unijnej gospodarki spoza strefy euro	665
Grażyna Węgrzyn: Absolwenci na europejskim rynku pracy – analiza porównawcza / University graduates at European labour market – comparative analysis	675
Danuta Witczak-Roszkowska: Kapitał społeczny polskich regionów / Social capital of Polish regions.....	686
Katarzyna Włodarczyk: Serwicyzacja konsumpcji w polskich gospodarstwach domowych / Servicization of consumption in Polish households.....	699
Renata Wojciechowska: Between economic triumphalism and anti-economism / Między tryumfalizmem ekonomicznym a antyeconomizmem	709

Malgorzata Wosiek: Migracje międzynarodowe w procesach dostosowawczych na rynkach pracy krajów UE w czasie kryzysu / International migration in the labour market adjustment processes in the EU countries during the crisis	718
Urszula Zagóra-Jonszta: Dwugłos klasyków francuskich na temat podatków – Bastiat i Sismondi / Two voices of French classics about taxes – Bastiat and Sismondi	730
Malgorzata Zielenkiewicz: Konkurencyjność krajów UE w świetle globalnego kryzysu finansowego / Competitiveness of the EU countries in the context of the global financial crisis	740

Wstęp

Z wielką przyjemnością oddajemy do Państwa rąk publikację pt. „Ekonomia”, wydaną w ramach Prac Naukowych Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu. Opracowanie składa się z 65 artykułów, w których autorzy prezentują wyniki badań w czterech obszarach problemowych analizowanych na poziomie mikro- i makroekonomicznym.

Pierwszy obszar przedstawia rozważania dotyczące rynku pracy i instytucji rynku pracy, a także roli kapitału ludzkiego w gospodarce. Znalazły się tutaj wyniki badań na temat np.: roli urzędów pracy w przeciwdziałaniu bezrobociu, wpływu instytucji formalnych i nieformalnych na rynek pracy, zjawiska prekariatu, sytuacji kobiet na rynku pracy w dobie polityki równych szans czy pozycji absolwentów na europejskim rynku pracy. Drugi obszar dotyczy problemów makroekonomicznych współczesnych gospodarek, często ukazywanych w kontekście analizy sytuacji Polski na tle innych krajów unijnych. W tej grupie artykułów zaprezentowano wyniki analiz dotyczących m.in.: interwencjonizmu monetarnego i fiskalnego w warunkach wysokiego zadłużenia, polityki monetarnej i fiskalnej w krajach unijnych, ograniczeń wzrostu i rozwoju gospodarczego, innowacyjności i przedsiębiorczości, działalności badawczo-rozwojowej oraz roli kapitału intelektualnego kraju. Trzeci obszar tematyczny prezentowanej publikacji stanowią aspekty mikroekonomiczne, omawiając je np. dokonano analizy relacji podmiotów funkcjonujących na rynku, poddano ocenie przeobrażenia w sferze dochodów gospodarstw domowych czy opisano wpływ migracji na gospodarstwa domowe w Polsce. Czwarty obszar obejmuje zaś opracowania dotyczące fundamentów ekonomii, m.in. racjonalności człowieka w ujęciu *homo sustinens*, nowych paradygmatów rozwoju, refleksji nad metodologią nauk ekonomicznych, koncepcji kształtowania oczekiwań uczestników rynku czy analiz poglądów klasyków francuskich na temat podatków.

Książka przeznaczona jest dla pracowników naukowych szkół wyższych, specjalistów w praktyce zajmujących się problematyką ekonomiczną, studentów studiów ekonomicznych oraz słuchaczy studiów podyplomowych i doktoranckich.

Artykuły składające się na niniejszą książkę były recenzowane przez samodzielnych pracowników nauki, w większości kierowników katedr ekonomii. Chcielibyśmy serdecznie podziękować za wnikliwe i rzetelne recenzje, często inspirujące do dalszych badań. Oddając powyższą publikację do rąk naszych Czytelników, wyrażamy jednocześnie nadzieję, że ze względu na jej wszechstronny charakter spotka się ona z zainteresowaniem i przyczyni do rozpoczęcia inspirujących dyskusji.

Jerzy Sokołowski

Stanisław Swadźba

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach
e-mail: stanislaw.swadzba@ue.katowice.pl

WZROST GOSPODARCZY KRAJÓW AZJI POŁUDNIOWO-WSCHODNIEJ I UNII EUROPEJSKIEJ. ANALIZA PORÓWNAWCZA

THE ECONOMIC GROWTH OF SOUTH-EAST ASIA AND THE EUROPEAN UNION. COMPARATIVE ANALYSIS

DOI: 10.15611/pn.2016.449.47

JEL Classification: O5

Streszczenie: Celem niniejszego opracowania jest porównanie wzrostu gospodarczego krajów Azji Południowo-Wschodniej oraz Unii Europejskiej, a więc dwóch głównych subsystemów gospodarki światowej. W tym celu wykorzystano dane statystyczne z bazy danych GMID oraz Eurostatu. Analizą objęto ostatnie 25 lat (1991-2015). Wyniki badań pokazują, że kraje Azji Południowo-Wschodniej prezentują się pod tym względem znacznie lepiej w porównaniu z krajami UE.

Słowa kluczowe: wzrost gospodarczy, Azja Południowo-Wschodnia, Unia Europejska.

Summary: The aim of this article is to compare the economic growth of Southeast Asia and the European Union countries, the two major subsystems of the world economy. For this purpose, statistical data from the GMID database and Eurostat were used. The analysis included the last 25 years (1991-2015). The results show that the countries of Southeast Asia present themselves in this case much better in comparison with the EU countries.

Keywords: economic growth, South-East Asia, the European Union.

1. Wstęp

Wzrost gospodarczy jest jedną z podstawowych kategorii makroekonomicznych, a także jednym z głównych celów polityki ekonomicznej. Tak jest również w przypadku krajów Azji Południowo-Wschodniej oraz Unii Europejskiej (UE), dwóch znaczących subsystemów gospodarki światowej, które odgrywają w niej coraz większą rolę.

Przedmiotem rozważań w niniejszym artykule jest gospodarka 11 krajów Azji Południowo-Wschodniej, a mianowicie takich państw, jak: Japonia (która pierwsza weszła na ścieżkę dynamicznego wzrostu gospodarczego), Korea Południowa, Tajwan, Hongkong, Singapur (kraje, które najwcześniej zaczęły powielać model japoński; tzw. azjatyckie tygrysy I generacji), Tajlandia, Malezja, Indonezja, Filipiny (kraje, które nieco później poszły tym samym śladem; tzw. azjatyckie tygrysy II generacji) oraz Chiny i Wietnam (kraje, które reprezentując odmienny system gospodarczy, otworzyły się na świat i dołączyły do tej grupy dynamicznie rozwijających się państw). Są to najbardziej reprezentatywne kraje tego subsystemu gospodarki światowej. Drugi subsystem reprezentują wszystkie kraje UE (UE 28), w tym 11 nowych krajów członkowskich UE, a dokładnie dawnych krajów socjalistycznych (UE 11). Są to: Bułgaria, Chorwacja, Czechy, Estonia, Litwa, Łotwa, Polska, Rumunia, Słowacja, Słowenia i Węgry. Analizą objęto – w miarę dostępności danych – ostatnie ćwierćwiecze (1991-2015).

Celem niniejszego opracowania jest porównanie wzrostu gospodarczego w tych dwóch subsystemach, jego zróżnicowanie w poszczególnych krajach, a także wskazanie przyczyn badanego zjawiska. Temu celowi podporządkowany został układ artykułu. W tekście omówiono wzrost gospodarczy w krajach Azji Południowo-Wschodniej, krajów UE (ze szczególnym uwzględnieniem UE-11), zamieszczono w nim też analizę porównawczą. Przedstawiono również wnioski wynikające z przeprowadzonych badań.

Metody badawcze wykorzystane w opracowaniu to przede wszystkim analiza danych statystycznych uzyskanych z bazy GMID i Eurostatu oraz analiza porównawcza.

2. Wzrost gospodarczy krajów Azji Południowo-Wschodniej

Dane statystyczne dotyczące wzrostu gospodarczego (zmiany realnego PKB) z ostatnich 25 lat pokazują, że tempo to w 11 krajach Azji Południowo-Wschodniej było wysokie (ponad 5%): najwyższe w latach 90. XX wieku, nieco niższe w I dekadzie, a najniższe w pierwszej połowie II dekady XXI wieku. Zawsze było ono wyższe w porównaniu ze średnią światową. Szczegółowe dane na ten temat pokazuje tab. 1.

Zróżnicowana jednak była sytuacja w poszczególnych krajach tego regionu. Zdecydowanym liderem w tej grupie krajów są Chiny. Tempo wzrostu gospodarczego było tam najwyższe. We wszystkich analizowanych okresach Chiny zajmują pierwsze miejsce. Na drugim miejscu uplasował się Wietnam, trzecie miejsce zajął Singapur, a czwarte zajęła Malezja. W pozostałych krajach tempo wzrostu gospodarczego było niższe (poniżej średniej). Najniższe tempo wzrostu we wszystkich analizowanych okresach odnotowała Japonia (około 1%). Wynik Japonii znacznie odbiega od średniej jedenastki.

Szczegółowa analiza tempa wzrostu PKB (rok po roku) w latach 1991-2015 pokazuje, że Chiny aż dziesięciokrotnie odnotowały dwucyfrowe tempo wzrostu go-

Tabela 1. Średnioroczne tempo wzrostu realnego PKB krajów Azji Południowo-Wschodniej (w %)

Kraj	1991- -2015	1991- -2000	2001- -2010	2011- -2015	Kraj	1991- -2015	1991- -2000	2001- -2010	2011- -2015
Chiny	10,0	10,6	10,7	7,4	Korea Płd.	4,9	6,6	4,4	2,8
Hongkong	3,7	3,8	4,4	2,4	Tajwan	4,7	6,5	4,8	2,2
Indonezja	4,7	3,7	5,4	5,3	Tajlandia	4,7	4,1	4,7	3,5
Japonia	0,8	1,0	0,8	0,9	Wietnam	7,0	7,8	6,8	5,8
Malezja	5,6	6,8	5,0	5,2	Kraje 11	5,1	5,6	5,3	4,0
Filipiny	4,4	3,3	5,0	6,3	Świat	3,6	3,4	4,1	3,3
Singapur	5,9	7,2	6,6	3,1					

Źródło: [http://www.portal.euromonitor.com/portal/statistics/tab].

spodarczego, a 7 razy było ono powyżej 9%. Dwucyfrowego tempa wzrostu gospodarczego doświadczyły również: Singapur (trzy razy), Korea Płd. (dwa razy) oraz Malezja i Tajwan (raz). Pozostałe państwa były bliskie tego wyniku. W każdym z wymienionych krajów (z wyjątkiem Japonii) tempo wzrostu gospodarczego co najmniej raz zbliżyło się do poziom dwucyfrowego. Na przestrzeni analizowanego okresu dwa kraje (Chiny i Wietnam) nie odnotowały w ogóle ujemnego tempa wzrostu gospodarczego, kolejne dwa (Indonezja i Korea Płd.) tylko raz, cztery (Hongkong, Malezja, Filipiny i Tajwan) odnotowały je dwa razy, dwa kraje (Singapur i Tajlandia) odnotowały go trzy razy i tylko jeden kraj (Japonia) – sześć razy. Ujemne tempo wzrostu pojawiało się w okresach kryzysów gospodarczych. Azjatycki kryzys gospodarczy spowodował, że w roku 1998 spadek PKB odnotowało osiem krajów (nie wystąpił on jedynie w Chinach, Wietnamie i na Tajwanie). Jednak kraje te szybko wróciły do wysokiego tempa wzrostu gospodarczego¹. W przypadku ostatniego kryzysu (2008-2009) sześć krajów odnotowało spadek PKB, a pięć (Chiny, Wietnam, Indonezja, Filipiny i Korea Płd.) uniknęło recesji².

Jakie są przyczyny tak dużego zróżnicowania w poziomie tempa wzrostu PKB w krajach Azji Południowo-Wschodniej?

Najwyższe tempo wzrostu gospodarczego występowało w krajach będących na najniższym poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego (Chiny i Wietnam), a więc w krajach, które później weszły na ścieżkę nowoczesnego wzrostu gospodarczego. Dysponowały one wolnymi zasobami, które mogły wykorzystać w większym stopniu w porównaniu z pozostałymi krajami tego regionu. Wzrost gospodarczy był dla nich najważniejszym celem polityki makroekonomicznej. Kraje te chciały szybko zmniejszyć różnice dzielące ich od wyżej rozwiniętych państw tego regionu, na których próbowały się wzorować (tzw. kraje doganiające) [Tusińska 2014]. Ponadto należy pamiętać, że są to kraje, gdzie wcześniej funkcjonował system gospodarki

¹ Czy możemy więc mówić o pułapce średniego rozwoju (dochodu) w przypadku tych krajów? [Gill, Kharasa 2007]. Moim zdaniem dane statystyczne tego nie pokazują.

² Szczegółowe dane na ten temat w: [http://www.portal.euromonitor.com/portal/statistics/tab].

centralnie planowanej. Był on – ze swojej istoty – mało efektywny. Występujące tam zasoby, zwłaszcza ludzkie, nie były w pełni wykorzystane. Pojawiła się więc możliwość osiągnięcia większych korzyści (wyższego tempa wzrostu gospodarczego).

Z kolei najniższe tempo wzrostu PKB w analizowanym okresie odnotowano w Japonii, a więc w kraju, który najwcześniej wszedł na ścieżkę dynamicznego wzrostu. W przeszłości przeżywał on okres gwałtownego wzrostu gospodarczego. Po kilku powojennych dekadach wysokiego wzrostu PKB musiał przejść okres osłabienia. Możliwości szybkiego wzrostu gospodarczego z czasem się wyczerpały (wykorzystano wolne rezerwy). Do tego doszło wiele innych niekorzystnych czynników, jak chociażby zmiany struktury demograficznej (starzenie się społeczeństwa) czy zmiana podejścia młodego pokolenia do pracy. Ponadto należy pamiętać, że kraje wyżej rozwinięte z czasem większy nacisk kładą na zmiany jakościowe i wysokie tempo wzrostu gospodarczego nie jest dla nich już tak ważne³.

Czy na różnice w tempie wzrostu gospodarczego poszczególnych krajów miały wpływ czynniki instytucjonalne, takie jak: religia, system sprawowania władzy, system własności, regulacje rynku dóbr oraz rynku pracy itp.? Badania [Swadźba (red.) 2015] pokazują, że nie ma tutaj jednoznacznej zależności. Wymienione czynniki w jednym kraju miały pozytywny, a w innym negatywny wpływ. Pewnym wyjątkiem jest system sprawowania władzy. Najwyższe tempo wzrostu gospodarczego mają kraje autorytarne (Chiny i Wietnam) lub pozornie demokratyczne, a najniższe o ustabilizowanej demokracji (Japonia). Tak było również w dalszej przeszłości (Korea Płd.). Jednak z czasem – wraz ze wzrostem PKB *per capita* – kraje te stawały się demokratyczne.

Nie ma również zależności między poziomem wolności gospodarczej a tempem wzrostu gospodarczego. Najwyższe tempo wzrostu gospodarczego ma miejsce w krajach o bardzo niskim poziomie wolności gospodarczej (Chiny i Wietnam), ale wysokie jest również w krajach, które w tych rankingach zajmują czołowe pozycje (Singapur, Hongkong, a także Tajwan). W miarę wysoko plasuje się również Japonia z bardzo niskim tempem wzrostu gospodarczego⁴.

Tempo wzrostu gospodarczego 11 krajów Azji Południowo-Wschodniej było wyższe w porównaniu ze średniorocznym tempem wzrostu światowego PKB. Tylko Japonia rozwijała się wolniej. Wysokie tempo wzrostu gospodarczego spowodowa-

³ Szerzej na ten temat zob. [Swadźba (red.) 2014].

⁴ W ostatnim rankingu The Heritage Foundation [2016 Index of Economic Freedom] pierwsze miejsce zajmuje Hongkong, a drugie – również wysoko oceniany – Singapur (kraje wolne). Na 14. miejscu znajduje się Tajwan, a na 22 Japonia (kraje raczej wolne). Dopiero na 131. miejscu uplasował się Wietnam, a na 144. Chiny (kraje raczej niewolne). Pozostałe kraje mieszczą się między Japonią i Wietnamem. Podobna kolejność była w rankingu Fraser Institute (Economic Freedom of the World: 2015 Annual Report) [Gwartney, Lawson, Hall 2015]. Identyczna kolejność jest na dwóch pierwszych miejscach, Tajwan jest 15., a 25. Japonia. Na 109 miejscu znalazł się Wietnam, a tuż za nim Chiny. Wyższa pozycja tych krajów w rankingu wynikała jednak z mniejszej liczby badanych krajów (157) w porównaniu z wcześniejszym rankingiem (178). Warto dodać, że we wcześniejszych rankingach (są publikowane rokrocznie) kolejność była podobna.

ło, że w tych krajach w stosunkowo krótkim okresie znacznie zwiększył się poziom PKB *per capita*. W efekcie kraje te znacznie poprawiły swoją pozycję w gospodarce światowej. Szczegółowe dane na ten temat pokazuje tab. 2.

Tabela 2. PKB *per capita* (PPP) krajów Azji Południowo-Wschodniej

Kraj	2001 tys. USD	2001 świat = 100	2015 tys. USD	2015 świat = 100	Kraj	2001 tys. USD	2001 świat = 100	2015 tys. USD	2015 świat = 100
Chiny	3,2	38	13,7	89	Singapur	40,4	480	84,2	547
Hongkong	27,5	327	56,8	369	Korea Płd.	17,5	208	36,5	237
Indonezja	4,7	56	11,0	71	Tajwan	21,8	260	46,8	304
Japonia	26,1	310	38,1	247	Tajlandia	7,7	92	16,3	106
Malezja	12,9	154	26,7	173	Wietnam	2,2	26	5,9	38
Filipiny	3,5	42	7,3	47	Kraje 11	15,2	180	31,2	203

Źródło: [<http://www.portal.euromonitor.com/portal/statistics/tab>].

Najbogatszym krajem, który znacznie odbiega poziomem PKB od pozostałych, jest obecnie Singapur (ponad 80 tys. USD). Kolejne dwa miejsca zajmują Hongkong i Tajwan. Dopiero na czwartym miejscu jest Japonia, a na piątym – niewiele jej ustępująca – Korea Południowa. Niższy poziom PKB *per capita* posiada Malezja (szósta pozycja). W pozostałych krajach PKB *per capita* jest już znacznie mniejszy (poniżej 20 tys. USD). Najmniejszy na Filipinach i w Wietnamie (poniżej 10 tys. USD). Na podstawie powyższych danych możemy stwierdzić, że w analizowanej grupie 11 krajów Azji Południowo-Wschodniej PKB *per capita* jest dwukrotnie wyższy w porównaniu ze średnią światową. Poziom bogactwa jest jednak bardzo zróżnicowany. W najbogatszym kraju jest on pięć i pół razy wyższy, a w czterech najbiedniejszych krajach PKB *per capita* jest niższy w porównaniu ze średnią światową. Warto jednak zwrócić uwagę na zmiany, jakie zaszły w ostatnich 15 latach. Aż 10 krajów poprawiło swoją pozycję w stosunku do średniej światowej. Tylko Japonia stała się relatywnie biedniejsza. W wymiarze absolutnym największe zmiany miały miejsce w Singapurze, na Tajwanie i w Korei Południowej, a więc w krajach bogatych. W ujęciu procentowym największy wzrost odnotowały jednak kraje biedne: Chiny i Wietnam.

3. Wzrost gospodarczy krajów Unii Europejskiej

Średnioroczne tempo wzrostu gospodarczego w UE w analizowanym okresie (1991-2015) wynosiło jedynie 1,7%. Wyższe było w latach 90., nieco niższe w I dekadzie, a jeszcze niższe w II dekadzie XXI wieku. Tak więc malało z okresu na okres. Średnioroczne tempo wzrostu PKB wszystkich krajów członkowskich UE (według cen stałych z 2015 r.) w poszczególnych dekadach pokazuje tab. 3.

Na uchwycenie pewnych specyficznych cech charakterystycznych dla tej grupy krajów wskazane jest odrębne potraktowanie krajów starej Unii (15 krajów człon-

Tabela 3. Średnioroczne tempo wzrostu realnego PKB krajów UE (w %)

Kraj	1991- -2015	1991- -2000	2001- -2010	2011- -2015	Kraj	1991- -2015	1991- -2000	2001- -2010	2011- -2015
Bułgaria	1,6	-1,5	4,5	1,5	Dania	1,5	2,8	0,7	0,5
Chorwacja	1,3	0,9	2,4	-0,4	Finlandia	1,9	3,2	1,6	-0,7
Czechy	2,3	1,9	3,2	1,2	Francja	1,5	2,2	1,1	0,5
Estonia	2,2	0,2	3,0	2,6	Niemcy	1,3	1,6	0,8	1,0
Węgry	1,8	1,7	1,8	1,5	Grecja	0,8	2,4	1,5	-2,6
Łotwa	1,3	-2,6	3,5	3,1	Irlandia	4,9	7,9	2,7	3,4
Litwa	1,4	-2,8	4,1	3,0	Włochy	0,6	1,7	0,2	-1,1
Polska	4,1	5,0	4,2	2,4	Luksemburg	3,5	4,6	2,8	3,0
Rumunia	2,2	0,2	4,0	3,0	Malta	3,5	5,2	2,2	3,6
Słowacja	3,5	2,7	5,0	2,3	Holandia	1,9	3,4	1,2	0,3
Słowenia	2,4	3,1	2,6	0,5	Portugalia	1,1	2,7	0,6	-0,9
UE 11	2,2	0,8	3,5	1,9	Hiszpania	1,9	2,8	2,0	0,0
Austria	1,8	2,5	1,5	0,6	Szwecja	2,2	2,5	2,2	1,7
Belgia	1,7	2,3	1,7	0,7	W. Brytania	2,2	2,8	1,5	2,1
Cypr	2,7	5,8	3,0	-2,6	UE-28	1,7	2,3	1,5	0,8

Źródło: [http://www.portal.euromonitor.com/portal/statistics/tab].

kowskich do momentu rozszerzenia UE 1 maja 2004 r.) oraz nowych krajów unijnych (11 dawnych krajów socjalistycznych – UE 11)⁵.

W ostatnim ćwierćwieczu najwyższe tempo wzrostu gospodarczego miała Irlandia (prawie 5%) i Luksemburg (3,5%)⁶. Najniższe – poniżej 1% – Grecja i Włochy. W poszczególnych podokresach w czołówce plasowały się te same kraje. W latach 90. rekordowe tempo wzrostu miała Irlandia (prawie 8%), a za nią – nie licząc Malty i Cypru – był Luksemburg (4,6%). Wysokie tempo wzrostu (powyżej 3%) odnotowała również Holandia i Finlandia. Najwolniej (poniżej 2%) rozwijały się Włochy i Niemcy. W pierwszej dekadzie XXI wieku w czołówce Irlandia i Luksemburg zamieniły się miejscami (podobne tempo wzrostu), a za nimi z wynikiem powyżej 2% była Szwecja. Na końcu (poniżej 1%) znalazły się: Niemcy, Dania, Portugalia i Włochy. W pierwszej połowie II dekady na pierwsze miejsce wróciła Irlandia, a za nią był Luksemburg i Wielka Brytania (powyżej 2%). Na końcu tej listy – z ujemnym tempem wzrostu gospodarczego – znalazły się: Finlandia, Portugalia, Włochy i Grecja.

W analizowanym okresie tempo wzrostu PKB w krajach UE 11 było wyższe w porównaniu z UE 28 (2,2%). Największe było w Polsce (prawie dwukrotnie wyższe) i na Słowacji (wyższe o ponad 50%). Uwaga ta nie odnosi się do lat 90., kiedy kraje

⁵ W dalszych rozważaniach świadomie pominięto Cypr i Maltę. Te dwa małe kraje przystąpiły do UE 1 maja 2004 r., a więc nie należą do tzw. starej Unii, jednak nie należą również do grupy państw postsocjalistycznych.

⁶ Wysokie tempo wzrostu gospodarczego odnotowała również wspomniana Malta i Cypr.

te przechodziły przez okres transformacji systemowej. Spadek PKB – krótszy lub dłuższy – odnotowały wtedy wszystkie kraje (recesja transformacyjna). Trzy z nich zakończyły ujemnym wzrostem gospodarczym całą dekadę. W pierwszej dekadzie XXI wieku tempo wzrostu PKB było tam prawie 2,5 razy, a w drugiej – 2 razy wyższe. W latach 2001-2010 największe zmiany PKB były na Słowacji, następnie w Bułgarii, Polsce, na Litwie i w Rumunii (5-4%); najniższe było na Węgrzech (poniżej 2,0%). W kolejnych latach liderami wzrostu gospodarczego stały się kraje bałtyckie (Łotwa, Litwa i Estonia) oraz Rumunia. Wysoką pozycję utrzymały Polska i Słowacja, najgorzej prezentowały się zaś Słowenia i Chorwacja (ujemne tempo wzrostu gospodarczego).

Różnice w tempie wzrostu gospodarczego pomiędzy UE 11 a tzw. starą Unią są podobne jak w przypadku omawianych w poprzednim punkcie Chin i Wietnamu. Wystąpiły one z większym natężeniem ze względu na funkcjonujący w tych krajach system gospodarki centralnie planowanej, który już ze swojej istoty był mało efektywny. Tak więc niewykorzystane zasoby bądź możliwość ich lepszego wykorzystania były znacznie większe (stąd większe korzyści dla wzrostu gospodarczego krajów doganiających) [Tusińska 2014]. Można domniemywać, że z czasem różnice te będą coraz mniejsze. Natomiast jeżeli chodzi o różnice w tempie wzrostu gospodarczego w ramach UE 11, to początkowo wynikały one przede wszystkim z sytuacji gospodarczej tych krajów w punkcie wyjścia do transformacji systemowej, daty jej startu (rozpoczęcia), jej charakteru (stopniowa lub gradualna) i innych czynników specyficznych. Z czasem wpływ na to miał wybór docelowego modelu gospodarczego. Ostatnie lata pokazują, że wyższe tempo wzrostu gospodarczego mają kraje, które wybrały neoliberalny model. Są to przede wszystkim kraje bałtyckie, reprezentujące wysoki poziom wolności gospodarczej⁷.

Czy na różnice w tempie wzrostu gospodarczego poszczególnych krajów UE miały wpływ wspomniane wcześniej czynniki instytucjonalne (religia, system sprawowania władzy, system własności, regulacje rynku dóbr oraz rynku pracy i inne)? Badania [Swadźba (red.) 2014] pokazują, że również w przypadku tych krajów nie ma tutaj jednoznacznej zależności. Trzeba dodać, że kraje te są do siebie bardziej

⁷ W rankingu The Heritage Foundation [2016 Index of Economic Freedom] najwyższe z krajów UE 11, dziewiąte miejsce, zajmuje Estonia (z krajów UE wyprzedza ją jedynie będąca na ósmym miejscu Irlandia). Na miejscu 13 jest Litwa, a na 36 – Łotwa, którą wyprzedzają jedynie Czechy. Natomiast w rankingu Instytutu Frasera (Economic Freedom of the World: 2015 Annual Report) [Gwartney, Lawson, Hall 2015] kolejność jest nieco inna: na miejscu 19 jest Litwa, na 22 – Estonia, a na 35 – Łotwa. Wyższą pozycję, co może być pewnym zaskoczeniem, zajęła jedynie Rumunia (17 miejsce). Z krajów starej Unii, podobnie jak wcześniej najwyższe miejsce, również⁸, zajęła Irlandia. To świadczy o tym, że podobna zależność występuje również w krajach starej Unii (wysokiemu poziomowi wolności gospodarczej towarzyszy wysokie tempo wzrostu gospodarczego). Relatywnie wysoko w tych rankingach plasuje się również Luksemburg (2 miejsce pod względem tempa wzrostu PKB wśród UE 15). W pierwszym z nich zajął 19 miejsce (za Wielką Brytanią, Danią, Holandią i Niemcami), a w drugim – 27 (za Wielką Brytanią, Finlandią i Danią). Trzeba jednak zaznaczyć, że różnice między tymi krajami nie są duże. Ponadto zależność ta widoczna jest przede wszystkim w czołówce tabeli. W przypadku krajów zajmujących dalsze miejsca nie jest tak ewidentna.

podobne, a ponadto różnice między nimi się zmniejszają. Zależność między systemem gospodarczym a tempem wzrostu gospodarczego jest coraz mniejsza ze względu na postępujący proces integracji gospodarczej. Przechodzenie na wyższy szczebel integracji jest związane ze wzrostem znaczenia polityki gospodarczej na szczeblu ponadnarodowym (unijnym). To powoduje zmniejszenie się różnic między krajami UE w sferze regulacji, a także w sferze realnej gospodarki.

Wyższe tempo wzrostu gospodarczego krajów UE 11 spowodowało, że w stosunkowo krótkim okresie znacznie zmniejszyły różnice dzielące ich od starych krajów UE pod względem poziomu PKB *per capita*. Wszystkie, w mniejszym lub większym stopniu, są obecnie bliższe średniej UE 28 w porównaniu z rokiem 2001. Największe zmiany zaszły w krajach bałtyckich, przede wszystkim na Litwie, a dalszej kolejności w Estonii i na Łotwie. Był to wzrost odpowiednio o 33, 29 i 25 punkty procentowe (p.p.). Podobny wzrost odnotowała Słowacja i Rumunia (o 27 i 24 p.p.), a następnie Polska i Bułgaria (o 20 i 17 p.p.). Mniejsze zmiany zaszły w Czechach, na Węgrzech i w Chorwacji (o 12, 10, 8 p.p.), a najmniejsze w Słowenii (wzrost o 3 p.p.)⁸. Zmiany te są skorelowane z tempem wzrostu gospodarczego występującym w tych krajach [<http://epp.eurostat.ec>].

Opisane zmiany wpłynęły również na poprawę pozycji krajów UE 11 w gospodarce światowej. Szczegółowe dane na ten temat pokazuje tab. 4.

Tabela 4. PKB *per capita* (PPP) krajów UE

Kraj	2001 tys. USD	2001 świat = 100	2015 tys. USD	2015 świat = 100	Kraj	2001 tys. USD	2001 świat = 100	2015 tys. USD	2015 świat = 100
Bułgaria	8,3	99	18,6	121	Dania	33,6	400	45,2	294
Chorwacja	13,0	155	21,6	140	Finlandia	28,7	359	40,8	265
Czechy	17,5	208	31,6	205	Francja	29,5	351	41,2	268
Estonia	13,5	161	29,3	190	Niemcy	30,8	367	47,5	308
Węgry	15,0	178	25,9	168	Grecja	21,2	252	26,2	170
Łotwa	9,8	117	25,3	164	Irlandia	34,1	406	54,8	356
Litwa	10,4	124	28,0	182	Włochy	29,8	355	35,7	232
Polska	12,0	143	26,0	169	Luksemburg	65,4	779	99,7	647
Rumunia	8,9	106	21,1	137	Malta	20,8	248	35,2	229
Słowacja	13,0	155	29,6	192	Holandia	34,6	412	49,3	320
Słowenia	18,9	225	31,0	201	Portugalia	21,2	252	27,8	181
UE 11	12,8	152	26,2	170	Hiszpania	25,6	305	35,3	229
Austria	31,9	379	47,2	306	Szwecja	30,4	362	48,4	314
Belgia	30,6	364	43,8	284	W. Brytania	27,1	323	41,0	266
Cypr	18,8	224	23,9	155	UE	25,3	301	38,0	247

Źródło: [<http://www.portal.euromonitor.com/portal/statistics/tab>].

⁸ Przyjmując PKB *per capita* UE 28 = 100, zauważa się, że indeks ten zwiększył się z 30 do 47 w Bułgarii, 51 do 59 w Chorwacji, 73 do 85 w Czechach, 47 do 76 w Estonii, 42 do 75 na Litwie, 39 do 64 na Łotwie, 48 do 68 w Polsce, 28 do 55 w Rumunii, 53 do 77 na Słowacji oraz 80 do 83 w Słowenii [<http://epp.eurostat.ec>].

Większość krajów UE 11 poprawiła swoją pozycję, a mianowicie ich PKB *per capita* w stosunku do średniej światowej zwiększył się (w największym stopniu na Litwie i Łotwie). Zmniejszył się w przypadku Czech, Słowenii (dwa najbogatsze kraje UE 11), Węgier i Chorwacji. Kraje starej UE – z wyjątkiem Francji – stały się relatywnie biedniejsze. Ich indeks PKB *per capita* (świat = 100) w latach 2001-2015 zmniejszył się.

4. Analiza porównawcza

Porównując wzrost gospodarczy krajów Azji Południowo-Wschodniej oraz Unii Europejskiej w ostatnim ćwierćwieczu, można dostrzec pewne podobieństwa. Bardziej widoczne są jednak różnice występujące między tymi dwoma ważnymi regionami gospodarki światowej.

Tempo wzrostu gospodarczego w długim okresie (1991-2015) było zdecydowanie wyższe (trzy razy) w krajach Azji Południowo-Wschodniej. W latach 90. było to około dwa i pół razy, w I dekadzie XXI wieku trzy i pół razy, a w I połowie II dekady aż cztery razy (zawsze większe o minimum 3 p.p.). Tylko w nielicznych latach lepiej prezentowały się kraje UE. Dotyczy to głównie końca lat 90. (kryzys azjatycki).

Zdecydowanie większy wstrząs wywołał światowy kryzys gospodarczy lat 2008-2009. Dane statystyczne pokazują, że lepiej z nim poradziły sobie kraje azjatyckie. Jeżeli w przypadku UE tylko 1 kraj na 28 (Polska) uniknął ujemnego wzrostu gospodarczego, to w Azji Południowo-Wschodniej było ich 5 na 11. Ponadto poprawa koniunktury w krajach UE była krótkotrwała. W 17 krajach odnotowano powrót do ujemnej stopy wzrostu PKB. Zjawisko to – z wyjątkiem Japonii – nie wystąpiło w krajach Azji. Generalnie wahania w gospodarce krajów azjatyckich były znacznie niższe niż w UE. W przypadku UE ujemne tempo wzrostu występowało częściej. Dotyczy to głównie krajów postsocjalistycznych w latach 90. (recesja transformacyjna) oraz krajów starej Unii (ostatnie lata). UE jako całość trzy razy odnotowała ujemne tempo wzrostu gospodarczego.

Tempo wzrostu gospodarczego w poszczególnych krajach było zróżnicowane. Najwyższe odnotowały, zarówno w Azji Południowo-Wschodniej, jak i UE, kraje transformacji systemowej. Jednak i w tej grupie krajów wyraźnie lepiej prezentowały się kraje azjatyckie (Chiny i Wietnam). Kraje UE 11 rozwijały się też wolniej w porównaniu z 11 krajami azjatyckimi.

Niższe tempo wzrostu gospodarczego odnotowały kraje najwyżej rozwinięte. W Azji była to tylko Japonia, która pod tym względem prezentuje się gorzej niż będące na tym samym poziomie rozwoju kraje UE. Jednak przy wysokim tempie wzrostu pozostałych krajów nie miało to większego wpływu na średnie tempo wzrostu gospodarczego całego regionu (jedenastki).

Z drugiej strony bardzo wysokie tempo wzrostu gospodarczego charakterystyczne było dla Azji, głównie dzięki Chinom. Kraj ten wielokrotnie doświadczył dwucyfrowego tempa wzrostu gospodarczego (odnotowały go także inne kraje). Przypomnijmy, że Chiny wraz z Wietnamem (liderzy wzrostu gospodarczego) to kraje

o najniższym poziomie wolności gospodarczej. W UE dwucyfrowe tempo wzrostu gospodarczego osiągnęły kraje o najbardziej liberalnej orientacji, a mianowicie: Estonia (trzy razy), Łotwa i Litwa (dwa razy) oraz Słowacja (raz), ponadto – wcześniej – dynamicznie rozwijający się kraj starej Unii – Irlandia (trzy razy). To najbardziej liberalny kraj UE 28.

Można zauważyć, że ze wzrostem gospodarczym relatywnie lepiej radzą sobie małe kraje. W Azji jest to Singapur oraz – w mniejszym stopniu – Hongkong, a w UE – Luksemburg. Wynika to z ich specyfiki. Pełnią one rolę centrum finansowego regionu, stąd wysoki poziom PKB *per capita* w tych krajach.

Przyjmując poziom PKB w 2010 r. za 100, stwierdza się, że najwyższy wskaźnik w 2015 r. w krajach Azji osiągnęły – co jest oczywiste – Chiny (145), a najniższy – Japonia (103,1). Natomiast w UE najwyższy poziom odnotowały kraje bałtyckie (119). Aż 7 krajów miało wskaźnik niższy od 100 (Chorwacja, Cypr, Finlandia, Grecja, Włochy, Portugalia i Hiszpania). Jak widać, Europa nie może poradzić sobie ze wzrostem gospodarczym po kryzysie.

Wyższe tempo wzrostu PKB w krajach Azji Południowo-Wschodniej miało wpływ na poziom PKB *per capita*. Porównując ten poziom ze średnią światową, można stwierdzić, że kraje te (z wyjątkiem Japonii) relatywnie stają się coraz bogatsze. Odnosi się to zarówno do krajów biednych, z PKB *per capita* poniżej 20 tys. USD (Wietnam, Chiny, Indonezja, Filipiny i Tajlandia), jak i bogatych (Singapur, Hongkong, Tajwan i Korea Płd.). W przypadku UE takich krajów jest niewiele: 7 dawnych krajów socjalistycznych (oprócz Chorwacji, Czech, Słowenii i Węgier) i Francja (niewielki wzrost). Większość z nich reprezentuje obecnie niższy poziom w stosunku do średniej światowej sprzed 15 lat.

5. Zakończenie

Przeprowadzone badania, w tym analiza porównawcza wzrostu gospodarczego krajów Azji Południowo-Wschodniej i UE, pozwalają na wyciągnięcie następujących wniosków:

Tempo wzrostu gospodarczego krajów Azji Południowo-Wschodniej (11) w ostatnim ćwierćwieczu było zdecydowanie wyższe w porównaniu z krajami UE 28, w tym również UE 11. Kraje te prezentowały się również lepiej na tle gospodarki światowej w ogóle. W efekcie ich poziom PKB *per capita* zwiększył się zarówno w ujęciu absolutnym, jak i względnym. Kraje te są coraz bogatsze. Azja Południowo-Wschodnia – bez wątplenia – lepiej sobie radzi ze wzrostem gospodarczym w porównaniu z UE.

Przyczyną tego zróżnicowania jest przede wszystkim niższy poziom rozwoju społeczno-gospodarczego większości krajów Azji Południowo-Wschodniej w porównaniu z UE. Jednak należy również pamiętać o czynnikach instytucjonalnych, w tym o odmiennych społeczno-kulturowych uwarunkowaniach tego wzrostu w tych dwóch subsystemach gospodarki światowej. Bez uwzględnienia tych czynników nie można wyjaśnić istniejących między nimi różnic.

Literatura

- 2016 Index of Economic Freedom, <http://www.heritage.org/index/ranking> (13.04.2016).
- Gill I., Kharasa H., 2007, *An East Asian Renaissance. Ideas for Economic Growth*, The International Bank for Reconstruction and Development / The World Bank, Washington D.C., http://siteresources.worldbank.org/INTEASTASIAPACIFIC/Resources/226262-1158536715202/EA_Renaissance_full.pdf (15.03.2016).
- Gwartney J., Lawson R., Hall J., 2015, *Economic Freedom of the World: 2015 Annual Report*, www.freetheworld.com/2015/economic-of-the-world-2015.pdf (13.04.2016).
- <http://epp.eurostat.ec>.
- <http://www.portal.euromonitor.com/portal/statistics/tab> (17.03.2016).
- Swadźba S. (red.), 2015, *Systemowe uwarunkowania wzrostu i rozwoju gospodarczego krajów Azji Południowo-Wschodniej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, Katowice.
- Swadźba S. (red.), 2014, *Systemowe uwarunkowania wzrostu i rozwoju gospodarczego krajów Unii Europejskiej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, Katowice.
- Swadźba S., 2014, *Wzrost gospodarczy nowych krajów Unii Europejskiej*, [w:] *Zmiany konkurencyjności nowych krajów członkowskich Unii Europejskiej: osiągnięcia i wyzwania*, Grynia A. (red.), Wydział Ekonomiczno-Informatyczny w Wilnie, Uniwersytet w Białymstoku, Wilno.
- Tusińska M., 2014, *Konkurencyjność międzynarodowa a rozwój społeczno-gospodarczy*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, Katowice.